ПЛЕНУМА СИЙНА

ХИМЕНА— ШЕРРА НИКЪ

Хьалха йьса иллача моттиге бIарчча километрашца йьржа яла Къыбысела Кавказе йоккхаIча предприятеш — Грозненски химически завода цехаш. Шерра-шера кепд-кепда продукци тел мехка завода химикаша.

Цхьабакъал, завод кхы дIахо а хьаIреш латт. Полиэтилен еча цехашта лоаллача цхьа бутт хьалха керда продукци арахеца йолалеш дагар синтетически дербаташ ду деканаш. Массехк шу хьалха из продукци укхаза тIехьа йиш я аьча, кхы-меттел специалисташ а цунах тешабе хала лар. Дуккха-а хана денз ховш да, телаташ ена пропеллеминоте дербаташта массаза нажлак, корсам эшаш хиннилга. Царна меттел моллагIа а кхы материал йохийтлора вIалла а тарлала йиш йоаца гIулакх долаш санна хетар.

Эггара хьалха синтетически спирт, фенол, ацетон, полиэтилен арахийаркъа хинна Iаа грозненски химикаш. Эггара хьалха синтетически дербаташ арахеца болабелнарашца а уж ба.

ДIаьхьажа укх хозача механрашка (Сурт № 2). Синтетически дербаташ деча кердача цеха лаборатореро заведующи З. У. Неткачева («Бытхимзарьяр») лаккерча дешара заведенера дийца яьнна дукха-а яц. Бокъонца йола балха гоззал цо Грозненски химическим заводе Исмаил. ХIанз из лаккхара гоззал йола инженер-практик я. Керда химически продукт хьаIра чоалхенера технологически схема кийчъелга, тохкам белга цун кулгална чакхдоьх. Цунна уллуьра ярь кьона лаборантхо И. И. Свекольникова я. Шин кIирах яьна анализах хьаннар дувшаш ба тахан лаборатореро заведующи лаборантхо.

Цхьабакъал, лаборатореша нгтаи а кхыметтел бIаьш а чоалхане опыташ анализаши яр, — из ихьа гIулакх да. Мехка дукхха а дика продукци алара лаборатореро решагра пхоьшка баха беза болх. Производства командираш кертера химикаши хинна ца Iешбеха беза болх. Цундела цхьа «йоккхача хIме» мутIарера нах—цехий аппаратчикаш, № 1 йолча сурта тIа шоана гу синтетически дербаташ деча цеха ревторин отделене дикагIа барех цхьа аппаратчик комсомолец Александр Шевченко. ОагIоца оагIур болаш тахан ухьана цхьаьн къаьхьегаш да эрсий, нохчий, гIалгIай, ярмалой. Балха валехьа хьалхагIа а уж заводе хинна вар Александр. Цул хьалха Iа из дика камаьхьа а йоалаш дийца вальар № 1 йолча Грозненски технически училищера, хIанз ше болх беш волча завода цехашка чакхъьхьяьхар ца ший производственни практика.

Кердача цеха коллективана кийчгIалаьнар дика бIаргару кийчча продукце отделене. Указаш-къаьхьегаш ба Г. А. Перевалкин (ваьрекъаьрьяр) В. З. Мальченкин (сурт № 3). Заказхиикатта дIахьяйта шоай заводе хьаьн кийча продукци чуйолаш боахх уж. Мехкарг дегаш гIолдынна ба. Из кегтаде халла дац: гаргахоца-чаш латт «йоккха хими» дегIа-йоалаера дешаш дувша КПСС ЦК декабрьски Пленум гулар я. Цхьа бутт маьла баш промышленни продукце хьаьнара килограммаш ца цехо арахийна. Хьаьта тахан хIиттелеш. Заказхиикатта дIахьяйташ нгташ тоннан синтетически дербат. Завода керда продукци дIахьяьлай Ленинградерча, Челябинскерча, Иркутскерча, Кироверя телаташ ена предприятешка.

Творчески кIинар чоагIа айденад ухь денз завода цехашкен лабораторешкен. КПСС ЦК декабрьски Пленум хьаьллача денна дикача къаьхьегана совгIаташа нахьа бахар дувша шинтена боагIа болх беш ва хIаравар.

А. ТАРАСЮК.

Н. Кобишавили сурташ.

ПЛАНАЛ СОВГIА

Грозненски мехкадатта чIкхдоаккхача заход ю. Штейнгарта кулгалну № 5—6 йолча установка коммунистически къаьхьегана сийлен цIи делаю коллектив къьста дика къаьхьеш я ух шера. Валовн продукци арахецара семилетка пIе шера планторламца. 21-ча октябрь, кхоачашъяьлй установка болххлоца. Цу хана денз семилетка яьххлагIча шера чотах эзарах тоннаш сийрда продукци арахийнаш дар.

Крекингистий болам дог раьза хинна хьал а лаьца СССР-а Лакхехьарча Совета сессенен КПСС ЦК декабрьски Пленумаи сийлен да накъа яраза доккхий социалистически декхарашца тIаийнад установка коллективо. Цо дош деннад ноябрь бетта план тIехххочкаш а ей, планах лаьрхIаучул соагIа массехк бIаь тонн мехкдаьтта продукци арахецар. Уж денз планах ю. Уж декхарашца кIинтера кхочашъяьлй установка болххлоца. Цу хана денз семилетка яьххлагIча шера чотах эзарах тоннаш сийрда продукци арахийнаш дар.

Крекингистий болам дог раьза хинна хьал а лаьца СССР-а Лакхехьарча Совета сессенен КПСС ЦК декабрьски Пленумаи сийлен да накъа яраза доккхий социалистически декхарашца тIаийнад установка коллективо. Цо дош деннад ноябрь бетта план тIехххочкаш а ей, планах лаьрхIаучул соагIа массехк бIаь тонн мехкдаьтта продукци арахецар. Уж денз планах ю. Уж декхарашца кIинтера кхочашъяьлй установка болххлоца. Цу хана денз семилетка яьххлагIча шера чотах эзарах тоннаш сийрда продукци арахийнаш дар.

К. БАШИРОВ.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

РСФСР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРА ХЬАКЪЕХЬА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

яяхазаIгIа хержача Российски Советски Федеративни Социалистически Республика Лакхехьарча Совета шоллагIа сесси 1963 шера 24 декабрь гор. Москве гулье.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. ИГНАТОВ.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1963 шера 23 ноябрь.

Тlехьадуса боахамаш хила йиш яц

Нохч-ГIалгIайчен юртбоахама къаьхьегамхоша толамца чакхдоккхучу латт юртбоахама шу. Республика колхозий, совхозий кулгалхой, специалисташ, берриге къаьхьегамхой чIоагIа терко еш ба дIахо тIехьадуса боахамаш хургдоагIа гIулакх вIашtIехьлаккхар. ДIаяхача номер тIа оаха кепа техар Сунженски производственни колхозно-совхозни управленне колхозхоша, болххлоца, специалисташа берригача къаьхьегамхоша Нохч-ГIалгIайчен къаьхьегамхошка дас кхайкарал.

Виниицки областа Хмельницки производственни управленерча къаьхьегамхой болам хьал а лаьца Сунженски производственни управленерча ахархоша лаьрхIад уж гаргарча шин шера тIехьадуса боахамаш ца хилийта. Цар Нохч-ГIалгIайчен берригача къаьхьегамхой тIахьийтад экономически эсала колхозаш тI совхозаши дикагIчар боарамга кхочаярга социалистически яхь йоаржае.

Тlехьадуса боахамий экономика сиххха лаххъяра хIанзе дикка гIулакхаш вIашtIехьдаьхад Сунженски производственни управленерча партхомов. Экономически эсала колхозаш вIашtIетхий, хIаттa колхозий председателаша хержаб дикагIбола специалисташ. Лоамаи колхозашка духхагIа дIаде лаьрхIад ялат, иштта пайдагIа йола юртбоахама культуращ шекара сиеваа, саьмарсаьх, хох, коартолаш.

«Экономически эсалча колхозашта, — аьнна Н. С. Хрущева, — эггара хьалхагIа организационни новкъосташ де деза. Кеттердар — кадраш харжар...

Кадрашца колхозаш чIоагIъяр — из ба мехкара ерриге колхозаш хьалха латтарий боарамга кхочаваш айар дуьхь дIабахьа беза йийса а уназ-цIена а никъ.

Из гIулакх дика кхета а деш, сунженцаша чIоагIа терко яьй тIехьадусача боахамашкий дикагIйола кадраш харжара. Бригадашкен фермашкен 30 специалист хьожаваьв. Цу балхах хIанзе болкха пайда баьннаб. Масала, Кирова цIерачча колхозера хьакий-товарни ферма шерагара шерага тIехьаюсаш яр. Цхьабакъда, колхоза партгорганизацеи правленеи фермз заведующелла зоотехник нов. Шевлякова хьожаньчуз тIехьагIа гIулакхаш. Соаххаркъул шозза духхагIа хьакий дуьх дIаденнад пачча-хьалхзенна ферма, хIаьта хьакий дуьх хьадаккхарга дIадодар ахазза кIезигденнад.

Чоагlа дика гIулакх да хьалха латтача колхозаша тIешиеларг, «Победа» яхача колхозо шефство лелаяр, «Победа» яхача колхозо шефство лелаю «Ленина никъ яхача колхоза. Хьалха латтача колхозо ше шефство лелаеча колхоза новкъостал дир 126 гектар гидургаш дIае а цаона культивацеи е а, иштта 8 гектар хоаш дIабе а. XIX партсъезда цIерачча колхозо ше шефство лелаеча Орджоникидзе цIерачча колхоза делар дикача фух дола 40 шинар.

Къьсста йоакхо ю колхозхой къаьхьегам. вIашtIехьбакхарни цу къаьхьегамах лоаГIар дIаделлеран. Иштта кхы а дуккха пайдане гIулакхаш вIашtIехьдьхьад Сунженски производственни управленен парткомой.

Iалъамате боккха лоархIам болаш гIулакх да из. Республика колхозхой, совхозий, управленей кулгалхой декхар да хIанз тIехьадуса боахамаш ца хилийтара цIерриге социалистически яхь йоаржае. Цунах, уж деношка республика боккхача моттишка, дег чура къоабал а дав, хьалъьлаш сунженцаша дIадодав дика гIулакх. Денгара денга цIерагIа яржаш латт цу хьакъехьа социалистически яхь.

Юртбоахама къаьхьегамхоша дика кхетагу хIанз вайна юкъе тIехьадуса боахамаш хьидийта йиш йоацилга. Ла мегардолаш дац цхьаьна колхозаши совхозаши зене хилар. Духхьал кхетамца болх вIашtIехьа ца бакхар мара кхы баьхьан дац цу гIулакха. Колхозаштеи совхозаштеи кулгалде оттабе беза болх боьззаш а из вIашtIехьбакхха ховш а бола специалисташ. Къьсста чIоагIа терко е еза лоамаи колхозаш дикачи кадраша Iалъашъяра. Цхьа пайда эца беза дикагIбарий опытах. Республике хIанз болх беш я массеех дикагIча опыта школаш. DIахо уж хилийта еза юртбоахама массадолча доакъошка. Къьсста Iомае еза хьалха тIехьадусаш .а хинна, хIанз хьалха латтача боахамий опыт. Бинза пайда эца беза тешахах, дIае еза пайданегIа болз культураш. Колхозашка, совхозашка экономически дешар Iомадара цахадаш терко е еза.

Чоагlа доархIам болаш гIулакх да тIехьадусача боахамашка массово-политически болх тоабар. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеи дехкарийла я къьсстама дисциплина чIоагIъе, къаьхьегаш боацараца, нахьа хьакъ дуараша лира къовсам, доаттабе.

Хьалха латтача боахамий дехкар да эсалчарна шефство лелае, Доккхий дехкарашхьалхашка латт города промышлении предприятешта а. Цар къьсстта чIоагIа новкъостал де деза тIехьадусача боахамашта.

Таханхьк номер тIа оаха кепа тхх Ставропольерча механизаторий боламах йола статья. Цар тIахьех гIадоагIа-ча шера кхашкен фермашкен болх бергболаш ерриге техника ханнахьа кийчъе. Из доархIаме гIулакх хьалъьлаца деза республика берригача механизаторашца.

Нохч-ГIалгIайчен къаьхьегамхой доккхий толамаш доаханн да хургIойла КПСС ЦК Пленума сийна. Производственни управленей, парткомий, колхозий, совхозий кулгалхой декхарийла ба тIехьадуса боьхамаш ца хилийтара шерагIа социалистически яхь йоаржае. Дикача гIулакха — берга никъ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхьарча Советен Министрий Советен органе. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 111 (2840). Шинарди, 26 ноябрь, 1963 шу. Маь 2 кеп.

ДОККХАВО

США ПРЕЗИДЕНТ ДЖ. Ф. КЕННЕДИ ТРАГИЧЕСКИ ВАЛАРАХ БАЬ КОДАМ

Аз сайгара беш бола кодам дIаэца, г-н президентъ.

Дж. Ф. Кеннеди валар дагахьа чIоагIа хала а хеташ, США президентага г-нага Линдон Б. Джонсонага, США президентага Нохкъоста Н. С. Хрущева цу тайпара телеграмма яхьийтад г-жага Жаклин Кеннедега а. Цо яхуу:

«Дагахьа чIоагIа халахетар хилар сона Хьа мар — США президент Джон Ф. Кеннеди трагически вежнаб аьнна тхьахьэца.

Цо воззаш мел хинначо чIоагIа сий дора цун, хIаьта сона пIаккха а диллургдан се цунца вIашtIеттавалар.

Дега халахетар хинна Хьога кодам а беш, Хьога кхаьча йоккха гIайга сайна дега чIоагIа новкъа хилар дIахойт аз».

Н. П. Хрущева г-жайга Жаклин Кеннедега ше яхьийтача телеграмма тIа дех ше дег гIаро бен боа кодамга ерриге а, официальни а гIайга цIийга кхаьча хилари дIаэцилга. Iалъашъяра цун дегаларга

КОММУНИСТАША БЕЛГАЛДАЬХАРАШ КХОАЧАШДЕШ

Юххьанцаьрча партийни организацеш собранеши городиї, райониї, иштта, производственни управленеї, промышленни зонаї комитетиї конференцеши хинна башка дукха ха яц. Цу лоапцача хана, партийни собранеишкеи конференцеишка коммунисташа белгалдаьха кхоачамбоапараш дІадахара тийина предложеиеши кхоачашъяра дукха балхаш даьд партийни комитеташа.

Вай дувцаргда, коммунисти наказаш кхоачашдора отчетно-хоржама собранеши конференцеши хинначул тІехьаьгІа партийни комитеташа, бюроша дьяруш.

ПРОИЗВОДСТВА ЛЮАРХІАМЕГІАРА УЧАСТКАШ

Хьайбай боахамашка доккхий кхоачамбоапараш хилхар, зоотехнически учет во лоаяяр, цхьаьлочаь фермашки къаьхьегІам во вІашІтехьбаккхар белгалдаьхар коммунисташа Грозненски производственни управленеи парткома конференце, партийни организацеи отчетно-хоржама собранешка. Коммунисташа дийцарца нийса хилар кхетадир парткомеи управленеи болхлоша, партийни организацеи секретараша, кхьчар. 13 зоотехникаш я хьайбай дори вазийтаь колхозашка, совхозашка.

Коммунисташа хьайбай боахамашка балха бахара тІехьажарш хсам бир управлене партийни комитето. Из гІулакх хьал а лаьца, хІинз керда партийни 11 группа вІашІгІьеллача, фермашка балха вахар 90 парте чаеи кандидаташ. Социалистически яхь йоаржарга хьалхе лелаю коммунисташа.

Доккхий балхаш долладьяь 1-ча Мая цІерачча колхоз. Колхоза боахамашта специализацеш йра тІехьажарш йоаь производственни еларг отчетно-хоржама партийни собране. Из гІулакх дийца а дийца деттара доаханеи бакъда дарийи боахамашта специализацеш е оттадир колхозхоь юкъарча собране.

Комсомольски организацеи болх тоабара де мел дезаран дьяд колхозе.

ШОЗЗА ЛОХДЕННАД ГАЗ ЙОЬЛГА

КПСС Старопромысловски райкома балхазара дукхха кхоачамбоапараш гучадьхар, уж дІадахара предложеиеш тийнар райони партийни организацеи отчетно-хоржама собранешка. Коммунисташа дерриге наказаш хьагул а дьяь, уж кхоачашдергдола гІулаяракхаш тІаийлар парте райкомо. Хіанзле а кхоачашдьяь царех цхьаьдола хІамаш. Масала, юхьхьанцарча партпрограмцаргІ партгрупоргийн дешар дика вІашІтехьлабьккха райконо. Планаш хаттаяреи боахамашта парташ кулгалдареи гІулакхаш, ишшта кхьдараш дувцеи йола хьалхара семинараш дІайолаьяь. ХІара бетта-бетта ерриг уж тайна семинараш.

Бахача-н наха юкъе уж бах-бахаяь йоттигашка дІаледе боаттІа-ча тайпара хьетама болх ца лелабар белгалдьяьккхар «Старопромнефта» межхдьятта промыслан управлене коммунисташа отчетно-хоржама собране. КПСС райконга райкома идеологически отдело. ШоллагІча промысла партийни бюрос яьча отчетага ладийгар райкома бюрос. Цуз тІехьа юхьметтаяйтар мелхаза хьаьгІаш ешар Аргуна яхача поселкеи я уж. Цу школашка КПСС Программа, партие Центральни Комитета Пленумай решеиеш, хІанзарча политика гІулакхаш Іомадер коначча коммунисташеи кандидатаеш.

В. КОСТИН.

ЯЛАТ ДІАДИЙНА ДАЬННАД

ТІадоагІача шера бокхха хьукъкъам хьалихебара дикка терко тІаяхийта кхьехьагаи бу «Шалинский» совхозе пхеаІгІа отделене кхьехьагамхой. Укх гурахьа планах дІаде дезачул 60 гектар совгІа ялаташ дІадийна бьаьнаб механизаторашца. Балха темаш лаьхха хиннаяьле а хьабеш бола болх геттара дика баьб.

Бокхха лоархІам болча цу балха толамаш дахарах белгалбаьнаб Гагаев Алман, шиї трактораш бизза пайда а эцаш хІара денна 24—25 гектар лаьттан тІе ялат дІадувра цо.

Иштта лоархІаме да гурахьа зиб ахар а. Из гІулакх хиннахьа чакхдаккхара из ца кхобеш, хьинаре кхьехьагаи бу совхоза берриге мехаизатораш. Дихьара-ниа йоацача дийнахь 6—7 гектар оах цо. ХІанзе а 760 гектар зиб ьхьай отделене.

Т. АДЛАНОВ.

Патроргаиизаше балха доккха новьсостал деш да нов. Устархьанов редактор вола комсомола комитетен партийно-пачхьалкхен тІехьожама новьсостала йолча группаи «прожектора зІапара кІал» яра пенгазет а.

Бурув дettача бригадашкара кхьехьегамеи молиеи листокаш

ТОРОНАШ ЯЬ

Укх массеи шера шекара свекла кхеепш хьайбаІга тха звено. Кхьаьгонаш дика хьийхьай тха свекла ухх шера. ДІайийнача 52 гектара тІара юкъера лаьхІача тІара 300 пентнер йолаш. Укх деношка чуийина тІаьхьа. Уж свекла тІара свекла чуздан да тхо. ХІанзалеха 41 гектара тІара яьккха 1200 тонн дІаяхьийтай оахв шекара заводе. Йоцш йиз, хинца ца кхоеп кхьехьег звеноцарча массабоача кхьехьатамбоапараш тоссаше балха арабайле, боаб болдаш мара балхара цІаберзаш. Укх день-пхе айбинарча ерриг свекла чуийца дала лаьхьхІад оаха. Тхоай социалистически деткхарш кхоачашдергдил а р а х тийина да тхо.

Белгалдаьхаза бесам бз са цхьа хІама. Тха управленерча лаьттах ахаечицлга а дикка тоялеинад ухх тІехььарча хана. Цар тІа шерра дІабозаяйт производстве хьаьхле лелареш, дикагІйолча опытаг лаьца дувц. Пенгазетагта, листокашта массаза, а тІехьожам лоаттабу партийни бюрос. Хан-хаиажа бокхха пайда луш йола совецанеш ю редакторашеи редколлегеиеи, белгалдаьха кхоачамбоапараш дІадахара меп эшараш ду партийни организацеи.

КЪОНАЧА КОММУНИСТИЙ ШКОЛА

Кхо бІаь гарга къона коммунисти кандидати ва Гудермеккни промышленни зона партийни организацеиша. Цар цахддаш деширгдола, шоай политически кхетам дІахьбергбоза гІулакхаш вІашІтехььалада зона партийни комитето. ХІанз дукха ха йоацца оацаш уьхаза коммунисташта йола ши школа. ЦаІ парткомеи шоллагІчаш ер Аргуи ахача поселкеи я уж. Цу школашка КПСС Программа, партие Центральни Комитета Пленумай решеиеш, хІанзарча политика гІулакхаш Іомадер коначча коммунисташеи кандидатаеш.

В. КОСТИН.

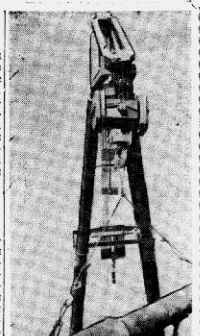

КЪОАРШОЙ - ЧЕРСИЙ АВТОНОМНИ ОБЛАСТЬ. Сиххха ьхьалъеш латт «Джегутинский» совхозе кхаика хиш дехка системе. 1200 гектар дикача ьаьтташ ца хий дуллардга совхозе ьЬаТІаоагІаеча шера бІаьсти.

Сурта тІа: сайгарашка турбаи яххар.

Б. Молотков сурт.
ТАСС Фотохроника.

Декхараш кхоачашдергда

КПСС Центральни Комитета аргІанара Пленум гулдю, ььнна бьь хоам «Іоагіа ранза хинна тІаийнар «Красный молот» яхача заводерча машинаш ерриа. Пленум ма сийна къьхьегама ваьте уьтташ ба заводера эзараш къьхьегамхой.

Химически промышленность дІаьхо дегІайбоаларга дешш дувцаргдола КПСС ЦК Пленум хьеллара сийленна накъа баха кийч а душ. Грозненски хреиниг-завода болдолаш, инженерий, техиикий, рудоремонта тоадар, сбекла кхьяра дерриге балхаш механизмашца а агротехнико маиххара а дар.

Тха коллектива къьхьегамхошъ шоайла дага а бьаьиа дош деиад хьатІадоагІача шера хІара гентара тІара эгтара лохагІа хилча а 400 центиер шекара свекла кхее.

І. АСТАМИРОВА.
Урус-Мартана производственни управлеие «Красноармейский» совхоза свекловодий звено звеньевяя.

Тlехьадуса боахамаш хила йиш яц!

КОЛХОЗИЙ ЭКОНОМИКА АЙЯРА

ШАЬЛА производственни управленеи паткомеи а Ведаия райоие а колхозийи совхозийи специалисташа «Сельхозтехиика» специалисташа цхьана массеех мероприяти кийчьяьй тхеьзоачаьа колхозий экономика хьалха латтача хиннай боаяргІа кхуьчаеш айяр духьа 1964—1965 шераишка чакхъьяха аьина.

Лаьрхха уйла а еш, боккьоица анализ а еш, хувцамаш юкъекхиъьад дІадувьа лаьттай структуранеи доахана структуранеи. Дідувьа лаьттай структуре 1963 шерарчул духхагІа хургдолаш да бобови культураш тІайола лаьтташ. Гурахьа дуьх ялаташ тІадола лаьтташ 2500 гектар дукхагІа хургда. Шекара свекла а дукхагІа дІаювргьа.

Дукха балхаш де лаьрхІад хиш дехка хьарсамаш кийчдеш «Дружба», «Гудермесский», «Шалинский» яхача совхозашка хиш дехкача лаьтташ та планировка еш.

1964—65 ши. управлеие боахамай лаьтташкара кІотаргаш, юккаш дІа а яьха мукъадоаккхаргдолаш да 2 зэар гектар гаргга лаьтта. Из а цу тайпара дехка хьоачам бо. Тоьал дукхача лаьтташка дуга дІаде лерхІ «Гудермесский» совхозо.

Дідувьа лаьттай структуре дьяа цу дерригача хуьцамаш йолаш йоьа техника харкІа а йнзза комплексни механизаци вІашІтехьйохьккхаргйолча машиний системаш белгалъе а загІаргІа.

Совхозий машиний парке хІанз С-6 яхача тІехьаюзача комбайнашта метлеп СК-6 яха шоаш дела комбайнаш кхьа-чай.

Цхьа ЗІиг долча свеклай фу дІаде долладеро а, СКРН-12 яхача сеялкаеи из дІаеро а, КС-3 яхача комбайнаца чуцца-ро а йиш хулийтарьа свекла цхьаттара чуэца — цу гІулакхо сихъерьа свекла чуэцара хьанаш, лохберга яхьа центнер свекла яьккарга дІабоза маь.

Цхьабакъда, белгалъяьча мероприятеша дукхагІча дакъе хувцамаш юкъекхиъьад совхозий а Ленина цІерачча КПСС ХХ-ча съезда цІерачча колхозий а экономикана, хІаьта Шалинан Ведаиий районе воях, колхозашка ДІадувьа лаьттай структурана юкъе лоадама хувцамаш даьдап, хІана аьлча оахамий ІламигІало, лаьтташ цьаьра ца хиларо, кхьидолча лаьттаи-климатически хьаланна из де йиш хилийтаяь.

1962 шера колхозий фоаьама гІулакхаштта анализ еча хана гучадьалар еррига Ведаиа районе машиннотракторни парк лелаяьра, доагтор доаиаш, болхашка веча балхаш а, цу шерара цигеи шера хьатІайбоаГіача дсходах 26 процент ДІайдоаш ихлар.

XXII-ча партсъезда цІерачча колхоза цу гІулакхашка ДІадахийтад шера цхьаи условни тракторца 290 гектар аьхий, хІанзалеха 41 гектара цхьаи гектара лоархІаи техника лелаяра хьожадаьд І соми 96 кепиги. XX-ча партсъезда цІерачча колхозе 240 гектар аьхий, цхьаи гектара лоархІаи техника лелаяра хьожадаьд 2 соми 57 кепиги. Шаьла управленеи «Коммунизмага бодиикъ» яхача колхозе І гектар кІьадача оахама лоархІаи техника лелаяра хьожадаьд 2 соми 06 кепиги.

Плаиа нормах техиико бе-на пайдал шоазза дукхагІа аха дІадохийт хІара шера техиика ремоит яргеи цуииа деча технически гІулакхашкеи. Дукккача колхозашка техиикаи пайда эцаиа дикагІа эиара чотах а па деш, из дукха хІиларх хоачашдеш да балхаш.

ХІара шера паччахьалкхеи ссудах ийю керда трактораши юртбоахама машиииаш. Цу доллача хІаманца кхы а халча оттаду колхозиий экономически хьал. Цу тайпара гІулакхаш леладар бахьан долаш Тирка йистерча зона лаьттаи а тІе-хьа 400 гектара лоархІаи 52 физически е 101 условии трактор я Ведаия райоие. ХІара 100 гектар оахам деш хилча 2,5 условии трактор кхоач, хІаьта дикагІа волча председателя нов. Ковуиа кулгалдача колхозе 1,09 условии трактор мара кхачаи. Ведаиа райоие колхозашка совнагІа 15 физически е 31 условии трактор я, автотранспорте 22 автомашии ца эшаш я колхозашка. Лениа цІерачча колхозе совнагІа я 5 трактору 8 автомашии. Цхьа-на цу машиииашка дІа а дахийта, пайда хьа а ца луш латтаи колхозиий доходех эзараи сомаш ахча да.

Цу тайпара, хІанз лоамаи райоиий колхозашкарча экономически хьалах, колхозашца шоай доалаьа техиика лелаяйоча хІинз цу колхозиий экономика лакхъара иовьсостал дан, вешта кхы тІа а совнагІа мах дІаахийта безаш хуу, хІаьта цуиах доккхача зе доал уж дІаэо дегІаиаьара.

ВАЙ республика лоамаи райоиий колхозиий экономика айяра наькъаш лехаче хана пайдаиагІа хургдар цу колхозашца «Сельхозтехиика» яхача паччахьалкхеи предприятеи техиикаи гІулакхаш вІашІтехьдоаккхаре, цу гІулакха цу колхозиий шоай доалахьара машиииотракторни парк, техиика тиллиттараша хьежжа мах царна дІа а луш, царгара хьа а йіша.

Мидарра ахача из техиика хІинз а колхозашца мах дІабаханна а паччахьалкхеи ларжіа еэаш а я. 1959 шера МТС-шкара техиика хьаьдача хана колхозашца паччахьалкхенгара 111035 сом ссуда йіхар, хІаьта дІаэаргар дан 657 сом а мара. ХІанзйуа тІехьаГіа дІатакха лелаш царна тІадіжад 98188 сом.

Шаьла райоиу колхозашца 153745 сом ссуда яйіад, хІаьта 14842 сом мара дІатекхадан.

Цу ахчашта юкъе дан уьх тІехььарча хана машиииаи эца а царна ремоит е а йіша сеуза.

Къаьстта гІулакх а доарлаш ахьа белгалдаьра ханна колхозиий доалаьара трактораши юртбоахама машиииаши хьаьяхача колхозашка доалаьа техиикаи хьаьяхача ссуда кІезиг-ларгдар, хІаьта техиика лелаяра дІаяхийташ хиннача эгтара гІулакхашка дакъа колхозашта эшача гІулакхашка хьожадергдар, Ведаиа райоие хІара техиика технически дика тоа е я, мехта а оттагьяра, республике эшшача дІа-эца е екъаръя.

Г. БАЛИКОЕВ,
«Сельхозтехиика» яхача объединеие ремоита отдела иачальиик.

Ялат доаду «Ингушский» совхозе

Магlалбика 36-ча участкера йоагІа автобус деиъзаита юкъера эрашъча гучадьалар, бьыцарга кІуьсаи сайиа, бІаьр ма кхы-ча кхьь юрта тоохьа дала, гурачча хьа йіа а дийна хьатІалыиачча ялатий кхаш. БІаьр хьаьст цу берката! Автобуса уь бІаІІе бокъа-лойи ахархойи ворхІ-ворхІ-ворхІ сиго тхьахьійта хозъьча ялатий арех доккхал деш саина. Бокъха цу хьувкъам чуваргбе соихозо цу кхашкара, дика къаьхьегІа, цу лаьтта тІа «Ингушский» совхоза механизаторааша.

Цьаьха дІа-са хьайра автобусца чу бахьараи. «Хьажа, ялатаи дуьх доаих доаихаи жаи. БІаьра-ча іуьл. Чіоагіа ма гІізабаха-бар нах. Дайна хІама дий из ялатаи тІа доахаи уьиггнзга? Да воалал-теш соихозе ер гоІ.»

Кхы а чіоагІагІа докалаш яр милиие капитан А. Л. Резвинский. Доахаии гІажаиа тІеуьхаи доадеш доца гурахьа дІалеина ялатаи лераделлга вІашІтехьдакхха лыхьа Грозиера вайтаи из.

— Соихозо алаиий а телаш лаьрхІа дІаоттабаь хаьхой а тІера а бувалаи дІаьуь. Сайиа доийсча а корамий царех саг. БІаргагушше а доадеп лаггт соихозна ялаташ... — дувц цо халатеташ.

Иикарьеиа гоиахьа ьхьоалагІча бригаде дІадийиача ялатаика хьажа дкар тхо. Машии иэтта дрйоалаше бІаргалбІга цеи дІабойича доалаш хиина тІехьий массеех іуьл. Ехай дІоахха-ап 200—250 метр шера а болаш ялат дин !ьаьрка онса гу. Гьаьна дІа-чуиха йоаьх гІьаьхьа.

— Фу дергда ахкарна? Сахьат хьалха хиинаь со ухха. ГІажаи дІа а ьха, Картоев Макшарипага тІера ма валаьлха а лаьиа ваххаьар со... — йаьх капитана А. Л. Резвинске. Ехай тІара гІажаш дІаьька тхо доалаелха юртал ара а даьиа ши іасиг дахар кеиа тІа. ДІа а дига база чу дохха аьиа хьалъхьар оаха іаьсий. Говраш латтача базе кхы а барХІ етти кхы гаиажи йоалаер ялатаи тІара хьалъьха йоалаяь. Бакъда, царех цхьаккха бежаи дьяцадаиар хьаьо волча Картоев Макшарипа. Из ничча хьоал а ду дийиаьлга бІаргаайна а саг ваиар. ТІаккха фу деш леладу из совхоза ачча теташ, говра тІа а хоаваьь.

Доллаюна гьаька доацшаи ухкача ялатий кхашка дукхха доахаи доаккар. Шьа хьаьо ва шоллагІча отделене ялатаи лорадс оттавьь. Бакъда, царех цхьаккха а гуш ваи. Доахаи доацача мара хилаи хьаьо Алерсев Муса.

Къаьстта духха диад дІадийна ялатаи Гоагіаичаеии Сергс участкаи гоиахьарча кхашка. Мальсала, Сергс участке бахача ялатаи тІа доацадеп доахаии жаи докхха Іул доаллар. Из «БІаргагаш» СоагІаичарча хьаьоча Бобов Хьамада.

Совхозе дергига доадьь ялаташ 45-50 гектар хиллина да. Цхьабакъда, цу гІулакхо юхь йоагеаи а хулаш литтача эеиех деи саиа саг ваи. Шоашта ялатаи хьаьуш хІиика кхы сагота бан хььоЙ. Хьаьта «Ингушский» совхоз кулгалхой а «БІаьр ДІаяхачаьа» гІулакха. Бакъда, хьаьо, хІанзчул тІехьаГіа дерг а да», — ахкша-м духха да цар.

«Ялаташ лораделлга вІашІтехьлакхаха совхоза партпрганизацин бюро яьй оаха 2-ча ноябре. Бехтокхаме эзаб шоай деккар кхоаш ца деш бола хььоЙ. Кхашкара хььийлаца доахана дьяшта штраф техай. 33 сар ва штраф тІе-ха. Тхоашта мехгар дерзда оаха кхы тІехьагІ а», — дувц «Ингушский» совхоза директора Мамилов Махьмада.

Цььбаиьха, хьалха санна доаханна тІа а уьхаи доадеш лаггт ялаташ. Цу тІаккха дукхагІа бола бехк хььоЙ а ба. Шоаш алаиий хьайделга а ховш, дог а лазаш, совхоза рузьха лора ца лаьрх боагІаш бола бехк бе безаш царна. Докхха зулам да шоай болх лерттІа йіа ца бахьар ба-хьаи долаш, дукккача наха хььиаиа кхььийга, хьалхледаь ялаташта тІаухача доаханга доадайтилга. Кхы гоа да деш ялаташтехьдакхха дега совхоза ялаташ бокхьошша лораделлга.

СУРТАШ ТІА: (лахъеха) шоллагІча отделене ехай тІа доахаи доахаи, доке цхьоаиагІча отделене кеи тІа яхаи йоахха гІажаи. ХььоЙ Алерсев Мусеи Картоев Макшарипи сагота бац цу гІулакха.

Ам. ПЛИЕВ.
Автора сурташ.

ДИКАЧА КИЙЧОНЦА

УКХ щера тха совхозо кийчьяьй 14752 тонн йоли чан, 22651 тонн силос. Уж соахха кийчдьь хиннача доакъарел дикка духхагІа да. Хьаккарчашта лаьрхІа консервировани ац 800 тонн алат да тха. Цхьабакъда, дІаьхеи бирсеи ухха мегаш да Іа, цудухьа чіоагІа хьурмат деш кхом бохи дехка дезнрга доакъарашш.

ХІанз тха боахаме деррига-ча жерчаша осемеиеи еш латт. 15 дийнахьа осемеиеи ях дьянад 82 процент жерч. Болх дика вІашІтехьбаьккха чакхдоалаш латт осемеиеи яра гІулакх масабоІча отделеиешка.

Цу безотказиеруна кампаиеиа шоай жерч дика кийчьяьд ІиллагІча отделеиерча бокххагІа болча жа Іуша Пасмуриов Степана, Мамаев Мулиса, Шамсудиов Мутяя, Батыров Хьамида, Хоздагіагіча отделеиерча Кутаев Кажуша, Ибаков Хазима, Амаев Іздлал-Хьамида, Элекжиев Исяна, Алиев Іаьлас, Садыков Ахьмада, Хажиев Дауда, кхьчар.

ХІанз а гаргакхьалеш, цудухьа берриге ялаташ оаргІа а баьккха кийчо е еэа цуииа духьал водаш. Новьсост Поплутин управляюшн волча хозоалагІча отделеие хиннаьха тІаззад доакъарашш. Уьхаза бригадаш Гапиа дахьал долча доакъарашца биззз хозоачамбаьб женеи доахаиией. Из болх во вІашІтехьбаьккхабаьнов. Сибер управляюшн волча йиъьлагІча отделеие а. Цигарча хьайбаш лелаеранна мелъшш доакъарашш кийчьяьд деттаи доахаиией іабсаштеи. Жена доакъар тІаозаап латт.

Доакъарашш тІаозаара гІулакх воагІа латт цов. Рахитас кхуьгалдеча шоллагІча отделене. Цо доакъараш тІаозаа цхьаккха трактор тар шера дохода 32 процентана ийісса да.

Лаьрхіаги баьбаиаш да машиии. нотрактории парк лелаярга селла дукха ахча ахийтар? Техиикаи пайда эцара яьча анализо хьаьккхар тракторех, дІадоалучи лоархІам а беш, доагтор пайда эцаш ца хилар, деррига балхаш тракторашца мара даьдап, цхьаьлоца балхаш истарашца е говраишка дайтаца дукккха пайдаиагІа хургдоллашъеча а, говраишта дехка тракторашца тІа-кхуьх, шурий заводе шура ийіца, хьара ялат ийіца йодар трактор хул, дахча, йол тракторашца кхуьх. Дідьяча Іаиион болх ецаи хургга тракторни парк, де дезаш дола балхаш ертараш кІезиига долашъеча а.

Тракторо де дезаш дола керттера балхаш, хІамаш дІаюха кхуьхьара а доацаи, вальтаи кийдеяга, юртбоахама культураш дІаюьяра да.

Тракторашца муьхаи дІаюха кхуьхьара массаза а хилаи пайдана. Муьхаи дІа-юха кхаьхара балхаш тракторашца дукха дьь хилар хьаьюкъ. Ведаиа райоиу Ленина цІерачча колхозе оахаи дола лаьттаи 633 трактор мара йоацщаехьа а, 1962 шера 6176 гектар хІьа-да оахам цо да хилаго, вешта аьлча 10-ша хоа ахьад цо дерзда лаьтта. Из-за ломаи колхозо йіха кратиоста коэффициеит 5 гаргга мара хила йиш йоацча-на метте. Шьала райоиерча «Керда ахар» яхача колхозо 818 гектар оахаи дола лаьтта 1962 шерера 609 гектар гурахьа дуь кІа, 300 гектар хьажкІаи, 124 гектар гидуграган а йіо-лаш, хІаьта тракторашца балхаш дьяр 11707 гектар я. Уьхаза 6000 гарггарча гектара тІа хьажкІаи а хьажа балхашта, ялаташ кхедарца дувзаделна доаца балхаш да.

ДУККАГІА йоллча ломаи колхозашка толхаьй механизаторий материальи безам тІабахийтара принцип, хьайбача кхы боагІа мах хаиаьа ДІалаш, техиика лораеш лелаярах, ремоит еча аха хходарах совІаг ІаиІ, механизаторашта хилаиза дардоаца культурно - бытовни производственни хьалаи хилийтар, цу доккха доацаи балхаи тІара кадраш хуьщаиу, хІаьта цуиах техиика вона йоал. Эшшаи йола оолыт шоай ше хІлар балхаш долаш дукхха хьаьо-кий кулгалхой вІашІтехьдалаи техиикаь лерттІа пайда эца. Цудухьа цхьаи трактора доархІаш хьабу болх геттара кІезига хул, техиически вона хьа-ьаш а, ІаиІ-а ІІІаьа техиика лелаярга дІабода мах геттара лакха ба.

Масала, Ведаиа райоиа Ордженикидзе цІерачча колхозе 1962 шера цхьаи условни трактороца 290 гектар аьхий, хІанзалеха 41 гектара цхьаи гектара лоархІаи техиика лелаяра хьожадаьд І соми 96 кепиги. XX-ча партсъезда цІерачча колхозе 240 гектар аьхий, цхьаи гектара лоархІаи техиика лелаяра хьожадаьд 2 соми 57 кепиги. Шьала управленеи «Коммунизмага бодиикъ» яхача колхозе І гектар кІьадача оахама лоархІаи техиика лелаяра хьожадаьд 2 соми 06 кепиги.

Плаиа нормах техиико бе-на пайдал шоазза дукхагІа аха дІадохийт хІара шера техиика ремоит яргеи цуииа деча технически гІулакхашкеи. Дукккача колхозашка техиикаи пайда эцаиа дикагІа эиара чотах а па деш, из дукха хІиларх хоачашдеш да балхаш.

ХІара шера паччахьалкхеи ссудах ийю керда трактораши юртбоахама машиииаши. Цу доллача хІаманца кхы а халча оттаду колхозиий экономически хьал. Цу тайпара гІулакхаш леладар бахьан долаш Тирка йистерча зона лаьттаи а тІе-хьа 400 гектара лоархІаи 52 физически е 101 условии трактор я Ведаиа райоие. ХІара 100 гектар оахам деш хилча 2,5 условии трактор кхоач, хІаьта дикагІа волча председателя нов. Ковуиа кулгалдача колхозе 1,09 условии трактор мара кхачаи. Ведаиа райоие колхозашка совнагІа 15 физически е 31 условии трактор я, автотранспорте 22 автомашии ца эшаш я колхозашка. Лениа цІерачча колхозе совнагІа я 5 трактору 8 автомашии. Цхьа-на цу машиииашка дІа а дахийта, пайда ха а ца луш латтаи колхозиий доходех эзараи сомаш ахча да.

Цу тайпара, хІанз лоамаи райоиий колхозашкарча экономически хьалах, колхозашца шоай доалаьа техиика лелаяйоча хІинз цу колхозиий экономика лакхъара иовьсостал дан, вешта кхы тІа а совнагІа мах дІаахийта безаш хуу, хІаьта цуиах доккхача зе доал уж дІаэо дегІаиаьара.

ВАЙ республика лоамаи райоиий колхозиий экономика айяра наькъаш лехаче хана пайдаиагІа хургдар цу колхозашца «Сельхозтехиика» яхача паччахьалкхеи предприятеи техиикаи гІулакхаш вІашІтехьдоаккхаре, цу гІулакха цу колхозиий шоай доалахьара машиииотракторни парк, техиика тиллиттараша хьежжа мах царна дІа а луш, царгара хьа а йіша.

Мидарра ахача из техиика хІинз а колхозашца мах дІабаханна а паччахьалкхеи ларжіа еэаш а я. 1959 шера МТС-шкара техиика хьаьдача хана колхозашца паччахьалкхенгара 111035 сом ссуда йіхар, хІаьта дІаэаргар дан 657 сом а мара. ХІанзйуа тІехьаГіа дІатакха лелаш царна тІадіжад 98188 сом.

Шьала райоиу колхозашца 153745 сом ссуда яйіад, хІаьта 14842 сом мара дІатекхадан.

Цу ахчашта юкъе дан уьх тІехььарча хана машиииаи эца а царна ремоит е а йіша сеуза.

Къаьстта гІулакх а доарлаш ахьа белгалдаьра ханна колхозиий доалаьара трактораши юртбоахама машиииаши хьаьяхача колхозашка доалаьа техиикаи хьаьяхача ссуда кІезиг-ларгдар, хІаьта техиика лелаярга дІаяхийташ хиннача эгтара гІулакхашка дакъа колхозашта эшача гІулакхашка хьожадергдар, Ведаиа райоие хІара техиика технически дика тоа е я, мехта а оттагьяра, республике эшшача дІа-эца е екъаръя.

Г. БАЛИКОЕВ,
«Сельхозтехиика» яхача объединеие ремоита отдела иачальиик.

Йижарий—дояркаш

Цу цар хьокхамашта юкъе, цхьатарра дукха шура йоаккха царех хІаране.

ХІанзале 1800 кидограмм шура яьккхай ше беттача хІара ІаттІагара Маликас, иштта да Мареча шура яяхкара хьокхамаш в. КПСС-а ЦК Пленума къаьстта-ломашца наькъа бахара цхьа цІаькха а шоай торонашка а хьежа, дикагІа йолча тайпара ра-ционан а оттаяь, денна хьинар соодоахаш къаьхьег йижараша Тимирсултаиовгар.

А. АДАМОВ.

Литературни оагlув

Хь. ОСМИЕВ.

НАЬХА БЕЗАМ—ЛЕНИНГАХЬА

Октябра 46 шу дузача дийнахьа Грозне Б. И. Ленина цIерахча майдан тIа.

Байрахчашца лаьтте цIийъь,
ТалгIи санна,
Нах ба боагIаш —
Майданехьа лесташ.

Мехка дахьи ба болар
дераш,

Цар рапортийт
ХIара дош да
Халкъий дегаш хьесташ.
Халкъий ираз кхелла
Ильич

Латтар лакхе,
Куьг а айдаь
«Мьарша дахьа!» яхаш.
Малае ца хоьр? Массе замах
Хургба Ленин,
Нижъ а хьежаш.
Халкъа дегге ваханн!
Дунен хозле, дерриг
беркат

Шийга кхачча
Турпал-адам
Гlаза, кура доагlа.

Шоашца волавелча санна
Хетар наха
Шоашка дennар
Шоай ираза дIоагlа.

«IIанг» ьянна, майда йизза
Ираз дессад
Тахан цкхаза.
Доттаг!, гаций хьона?!
Наьха уйлаш, бокхча
безам —

Ленингахьа.

Царга хьежаш
Дег тIа дерга сона:
«Дика дар-кха кхело хьона
Цхьа ди муьгlаг!,
Дийна волаш,
Тхона ваха лоре:
Ма elадзlоргвар меттахь
Ленин,

Гаьна гуча
Шиг бIаргашта
Халкъо мел даьр горе!»

Хь. Б. МУТАЛИЕВ.

БАЙРАКХ КIАЛХАРЪЯККХАР

(Хинкар)

Дуне даьккха я из сийле,
Сийле йоаккхар еций яхь!
Сий да сага, яхьне вале,
Яхьо ганне гарга яхь.
Дувц аз хиннар, яц из
кхайле,
Дешашвар, ладувгlалахь.
Шаьхха цIи а яьнна, школе
Лотаелар цхьан дийнахь.
Шолха баь из гIирс
чулоацар,
Шиг болх болабир цIеро.
Баьккар
хьехаш-дешашбараш,
Юрт а оарцагIгьаьккхар цо.
Тожарникаш чехка хьайзар,
Массане а цхьаца дy.
IIера ала михьарбувлар,
IIера этаж дIалоац цо.
Метр юсташ, гаьнаш
доахаш,
Линейкаца кхуьхаш мугI,
Говзанчаша хоьш дьа кораш
Чилла хулаш, ургаIьжх.
Вай болхлоца овхаш бетта
Из кирпишкий пен а баттI;
IIера тхов а, Iочусетта,
Божа кийча болаш латт.
Цинга корзаеIвалар Сали,
Сали — къона лекинхо.
НаIрах арацх кIур. ала,
ХIаьтаъ из чуьхьар, мух мо.
— Вала гIерт из?
— Цо фу лело? —
Царех цхьаннена из хац,
Пионерий байрахь цIеро
Йоагорейлоча йий хоьш бац.
КIайвелар кIаьнк кIайча
алар:
«Гуш да шаьра, школе-м
доаг.

Раиса АХМАТОВА.

МОСКВА

Хийла шахьарш ешна суна
Хьомечу Даймехкан
некъашкахь,
Амма яц Москвал хазанир
Дуьненан цхьанна а
мехкахь.
Тийначу тайгехь буьйсанна,
Я колхозийн аренашкахь,
Кремлан седарчий зе суна,
Тхо йоккхаер гIирттIу
дагахь.

Муьлха ю, хьо санна,
хазниг,
Тхан мехкан коьрта хIай
шахьар!
Сан дог хьоьга дирзи
дерриг.
ТIелыцна маршаллаш
кхехьар.
Мохехь декаш дитгийн
гlаш,
Моьх сатосуш самаболуш,
ЦК-с халкъашна совгIаташ
Ду, цо дебо Iамадеш, луш:
Сирлачу стиллашна кIелахь,
Турпал толамийн
некъашкахь
Халкъ ду партн ешна
декъала.
Вайн цо кхоллараш
белхашкахь
Сан дог дерриг хьоьга
дирзи
ТIелыцна маршаллаш
кхайкор
Ахь халкъаш машарг
уьйзи.
Москва, хIай тхан хьоме
шахьар.

Дж. ЯНДИЕВ.

СА НАЬНА МОТТ

Са даьша
Машара бийца,
Со нанас
Ага тIа хьийста
Са Наьна мотт!

Цкъаза
Хьо сона
Ма лоаца
Хиле,
Ма къе
бийрзе
Духьал отт.
Цу форда тIа
Полла виге
тIекхеи тIа
ваьккхе
Iа со ма вут.
Цкъаза
гIадвиге,
Бер санна,
ловзаваькххе
Даьтта хьаькхе.
дош дужадий
Iа со сахаларга
ма боаккх.
Гурахьа
лийг санна
Стих йоашайий
Бlаьстан Iуйра мо
илли цIендий
Iа са самукъа
ма боаккх.
Са даьша
Машара бийца,
Со нанас
Ага тIа хьийста
Ва, са наьна мотт!

Амир ПЛИЕВ.

КЪАРАКЪА ХЬАЬШАГА

Даим хул хьо менна, вехе,
Гарре эгаш гоп.
Наха оал хьох: «Я во тIехьа»
Хьох ца хеташ дош.

«Къаракъ дитаз», хьайга аьлча
Оал Iа «Дутаргда...»
Дита къараьк, Iа ца дуте
Цо хьо вутаргба.

А. ХАМХОЕВ.

БИЙСА

Йицлургьаьц сона
Из тишна бийса,
Дагагардар дувцаш
Вай цхьана лаьтта,
Лир доагаш лелача
Хьа хозача беса
Сиглара седкъий
Дог хьесташ бийла.
Йитькъача шокарца
Оалхазар декаш
Вайна гонахьа
Сатийна яра
Хьоцара безамах
Яръяьц со эхаш
Са дог elоздоаккхаш
Iа дош делара.

Кхы йоагIарг йий-теш
Из санна бийса
Бетта дирзаш
Вай самукъа доалаш,
Iаламо хозъяьча
Ца сомий бешаш
Дег чура безам
Вай вIаши луш.
Бийсанна мерзачу.
Набарах ваьле,
Кхы сатем боацаш
Со аргосагIа,
Са дега езаш
Хьамсаргеи йолчунга
Сай бала кхайкабе
Из беттага оал.

Хь. ОСМИЕВ.

НАЬХА БЕЗАМ—ЛЕНИНГАХЬА

Октябра 46 шу дузача дийнахьа Грозне Б. И. Ленина цIерахча майдан тIа.

Байрахчашца лаьтте цIийъь,
ТалгIи санна,
Нах ба боагIаш —
Майданехьа лесташ.

Мехка дахьи ба болар
дераш,

Цар рапортийт
ХIара дош да
Халкъий дегаш хьесташ.
Халкъий ираз кхелла
Ильич

Латтар лакхе,
Куьг а айдаь
«Мьарша дахьа!» яхаш.
Малае ца хоьр? Массе замах
Хургба Ленин,
Нижъ а хьежаш.
Халкъа дегге ваханн!
Дунен хозле, дерриг
беркат

Шийга кхачча
Турпал-адам
Гlаза, кура доагlа.

Шоашца волавелча санна
Хетар наха
Шоашка дennар
Шоай ираза дIоагlа.

«IIанг» ьянна, майда йизза
Ираз дессад
Тахан цкхаза.
Доттаг!, гаций хьона?!
Наьха уйлаш, бокхча
безам —

Ленингахьа.

Царга хьежаш
Дег тIа дерга сона:
«Дика дар-кха кхело хьона
Цхьа ди муьгlаг!,
Дийна волаш,
Тхона ваха лоре:
Ма elадзlоргвар меттахь
Ленин,

Гаьна гуча
Шиг бIаргашта
Халкъо мел даьр горе!»

Хь. Б. МУТАЛИЕВ.

БАЙРАКХ КIАЛХАРЪЯККХАР

(Хинкар)

Дуне даьккха я из сийле,
Сийле йоаккхар еций яхь!
Сий да сага, яхьне вале,
Яхьо ганне гарга яхь.
Дувц аз хиннар, яц из
кхайле,
Дешашвар, ладувгlалахь.
Шаьхха цIи а яьнна, школе
Лотаелар цхьан дийнахь.
Шолха баь из гIирс
чулоацар,
Шиг болх болабир цIеро.
Баьккар
хьехаш-дешашбараш,
Юрт а оарцагIгьаьккхар цо.
Тожарникаш чехка хьайзар,
Массане а цхьаца дy.
IIера ала михьарбувлар,
IIера этаж дIалоац цо.
Метр юсташ, гаьнаш
доахаш,
Линейкаца кхуьхаш мугI,
Говзанчаша хоьш дьа кораш
Чилла хулаш, ургаIьжх.
Вай болхлоца овхаш бетта
Из кирпишкий пен а баттI;
IIера тхов а, Iочусетта,
Божа кийча болаш латт.
Цинга корзаеIвалар Сали,
Сали — къона лекинхо.
НаIрах арацх кIур. ала,
ХIаьтаъ из чуьхьар, мух мо.
— Вала гIерт из?
— Цо фу лело? —
Царех цхьаннена из хац,
Пионерий байрахь цIеро
Йоагорейлоча йий хоьш бац.
КIайвелар кIаьнк кIайча
алар:
«Гуш да шаьра, школе-м
доаг.

Раиса АХМАТОВА.

МОСКВА

Хийла шахьарш ешна суна
Хьомечу Даймехкан
некъашкахь,
Амма яц Москвал хазанир
Дуьненан цхьанна а
мехкахь.
Тийначу тайгехь буьйсанна,
Я колхозийн аренашкахь,
Кремлан седарчий зе суна,
Тхо йоккхаер гIирттIу
дагахь.

Муьлха ю, хьо санна,
хазниг,
Тхан мехкан коьрта хIай
шахьар!
Сан дог хьоьга дирзи
дерриг.
ТIелыцна маршаллаш
кхехьар.
Мохехь декаш дитгийн
гlаш,
Моьх сатосуш самаболуш,
ЦК-с халкъашна совгIаташ
Ду, цо дебо Iамадеш, луш:
Сирлачу стиллашна кIелахь,
Турпал толамийн
некъашкахь
Халкъ ду партн ешна
декъала.
Вайн цо кхоллараш
белхашкахь
Сан дог дерриг хьоьга
дирзи
ТIелыцна маршаллаш
кхайкор
Ахь халкъаш машарг
уьйзи.
Москва, хIай тхан хьоме
шахьар.

ХАЛА НИКЪ

(Кердача повеста тIара дакъа).

А. БОКОВ.

Хала Iангара дахьар доахан. Керда йиллача совхоза хьалхара. Iа дар из. Бакъдар аьлча, Iан бIаьстин цIендена вIашагIкъаста ца доалаш каст-каста доа а делхар, дохк а доаллаш дарзяха елхаш а хулар. XIаьта а нагтта-хьа мара чухь ца дусш дийнахь дажа дIаухар доахан. Денгара денга ондагIа а каалагIга а хулар доахан, ткъметтеа дукха ха йоащашш маьхьара хинна цар бIаргаш а сийрдагIа хьежаш санна хетар Марема.

Тlехь-тlехьа дуккагIа хулар дахьа доахан. Iойижа мара чу ца йолаш ерригга ха ферме йоаьх-кар Марема. Детта дезаш доаа доахан дуккагIа дар. Дерригаш хIана дан аьнна духхьашца дахкаь дар Марема доахан. Шурийна дика хургдолаш дукка тIулакхаш де дезар царна. Марема а кхича доярканна а ца хоьр дIаIехьа дилла а кийча бар къанагIа а говзагIа а доа доярхаш Хьажбикара.

— Фу йоаь-хьоь! хIинз, — шиг ше доалла шоца Io а кхесса, раьза йоашш бIаргаш а ,къоаргадаь йолаелар цхьа доярка. —

Кхоачаш цаI даь а даллалехьа кхыдар де ала воалла хургза ер.

— Дукха хIамаш даь хало а хиннаяш хьона-м, Мовлатхан, — аьлар цу ханна цунна юхе гIолла тIех а яьнна конторке дIайдача Марема.

— Хьа фу гIулакх да аз дечунца! — аьнна, дIахьакха а ийкъха, хьан-мийнигашка бийнаш а гIортадаь, — кхы сона хьалхара балхаш мича ду Iа?

— Дьара ду-кх, хьа доахан-м дийттад аз.

— Деттаргдалар-кх. Iа ца дийттача а кхычо ма деттаргдарий уж-м,

— Деттаргдар дьара-кх, цхьане ца дийттача даргдарий уж хьо балхаза ца а йоагIаш Iийча.

— Iийнаяр цамогаш а хиниз...

— Городе базара юкъе ле-лаш IIаргаш ейнаяр хьо..

— Шу бIаргаш боьлба из харц ятачун...

Хьажбикар конторка чура ара а вьяна хьа а хъайка Мовлатхана йист хила а ца жуьш хьа-дар из дов.

Конторка чу совхоза партограни-зацие секретарь Султан а вар.

Доярхаш хьачу гул а бенна Iохаййна бабуча, хьал а гIетта, Iаранне дег чу фуд ха воаллаш цIа массенена бIаргахьежар бригадир. ТIаккха йистхилар.

— XIа, новкъостий, дIахьа къамальаш деш шо гоалергдаш вай, — аьнна, воловзар из. Тоьаргда аьнна хетий шоанна, хур хилла уххох аьчча санна болх бар?

Цо яхачох ца кхеташ, шоайла вIаши бIара а хьежа, баламаш эзар цхьабараша.

— Тоьаргда дьара, — аьлар Хаде.

— IIхьабараш кхийтта а хургбац из яхачох, — аьнна, Мовлатхана бIарахьежар Хьажбикар. — Баламаш увз Мовлатхана а. Аз аьнна-м хьалхашка отталаь хьадда деккар а доацаш дIахо болх бе йиш ю хьона дI.Iохьа-ра Iай, халачча хана, кхоачам бо-лаш доакхар а доацандаь, доа-хан а дахка долалелла мара а ца хиннадаь тIехьатийттадар вай ер, хIанз бIаьстин яьнай, дояхн да-жа дIоч, иштачьа етт мара ца бусеш доахан дахкаьл, дисараш а тахан-кхоана яхар мо дахкаргдолаш да. Вай фермо а, хIара доярка а уьк шера тIаэца деза, деккараш. Цу хьакъекъа шута цIа-шюоза биствтиргда вай совхоза парторганизацие секретарь.

— Хьажбикара ма аллара дIаьха дувцаргдаш вай ер, — воалавелар Султан.

— ГIайло даккача дегIара саг вар ма. Баслаташ тIа дийша кIоарга хоборадаш доккхий муьш долаш санна хетар.

— Фу декхарш да уж? — аьнна, кIирьеина бIарахьежар цхьа гIайло хьатара юхь йоаь сесаг.

— Сабарде, Хьава, юкъе ма лелха, — аьнна, цунгахьа куг достадир Саламата, — ховргда хьона фу декхарш да.

Хьавина ца хоьш хила а ме-гар уж фу декхарш да, хIана аьлча цу Iай духхьашца бахка еняяр из. Хьаьха маро болх а беш, бераШка а цIагIа а хьожаш яьгIаяр, эгIара тIехьа а хIанз,бе-раш доккхий хиннад, тоьаргда аьнна, балха яхаяр.

— Социалистически декха-раш, — аьлар Султана. Хьавай-гахьа дIа а ца хьожаш.

— XIа, — аьнна, льатта бIара-хьежар Хьава.

— XIара доярканна хьалхашка латташ, еррал шупа йоак-кхагрьа аьнна, хоадам болаш де-кхар хила деза, — йоахар Сул-тана дIаIо. — Из, форма тIаий-цца алийта а доацаш, кхоачалле а деза.

— Цар хьалур хьаякккхача далаций иш? — аьнна, кIалгIоала ДувцадаЬ беш бола болх доярхI аз вешта бер.

— Айя, яз-м сеила дIаьха дуа-ца мича деза, — аьлар цхьанне а шинне а,—ухаза-м ваи духьала волаш саг.

— Мовлатхана доахана хьалур хьаьякхача далаций тхо аьнна-даь доладенна-дечий ер, — аьнна, юкъейккхар Марем. — Декха-раш эпшаш лаш яхилга деший из.

— Аз аьнинар новкъа хул-ча массанена а, аьлар Мовлатха-на хьал а ца хьожаш. — Сайга Хьажбикара аьнначоа кулг из-дергда шоана аз-м. ТIаккха iотаргIий оаш со?

Раьза йоашш корта а оагабаь Мовлатхана бIарахьежар Хади.

— Гой хьона социалистически декхар Iайха мишта харцахьа кхетадуь. Хьажбикара аьнна деза хьога?. Хьа дего къоабадаь, хьалхарадыккха хила из дезий из. Из кхуьг излича доалаш а дан. Нагахьа санна аз хIара Iат-тагара кхо эзар литр шура яьккха декхар тIаийпадале, оасархочоа хьалхашка кIа белгало санна сона гучча хила еза-кх уж кхо эзар литр. Сона гуш ца хуле сай дош диидениад-кх сона, из кхоа-чашце гIерташ-кх со. Сона ши эзар ах эзар литр дIаизъерьа Iа, Хьажбикар, — аьнна, Iохайра Хади.

— Iалалаий! — оалаш хезар дехьара а сехьара а.

— Дика да-кх йоаккхе, — аьлар Мовлатхана шортгIа, ше-шийца оалаш санна. Хадена дIа-хезар.

— Якъай аз-м. Мовлатхан, Ка-захстане кхо эзар а йиъ эзар а. Духхьара доха доахан духхьаш-ха дахкаь дола мара кхы дукха-гIа а аргдар аз-м.

— Хьажбикар, аз - а аргдар цхьа-ци дош, — аьлар Саламата.

— Собрани ма хиларий уххох-м хIинз, — аьнна, шийна юххе ягIача Хьавайна бIарахьежар Мовлатхан. Цо муьгах ше аьннар хьалхацер дог доахар ю.

— Сенна сагота я хьо? аьлар Хьавас, — йоллачух ягIал хьай юкъе ца а лелхаш.

— Базар тIа яха сагота хургьа из, — аьлар Саламата, — селхан городера ше дена бIаран дохха.

— Ейнайй хьона со базар тIа бIаран дохкаш?

— Городера дахьаш йоагIаш-м ейнай сона наха ойнаеце а. Дохха мара кхы сенна дахьерга ах гадий бIаран.

— Нана я цун-м дохкаш, — аьлар Хьавас.

— БIаргаш довлда хьа хье харцлуй.

Кхалнаха дIа-кха кхусеача дешашка да а дувгIаш, шийна хIанзала Мовлатханах ховш цI хиннар гучадувландаь йист ца уь-лаш вахIавар Хьажбикар. Исто-да тIа тIоара IотIатехар эгIар-тIехьа а.

— Мовлатхан, кхы хьо йистху-де эрзяргьа хьо. IIагIа дохазар-да Iа сардамаш. Саламат, хьо фу эла йоаллар, Iа масса литр йоаьххаргьа?

— Хаде миссел йоаккхаргьа аз а. Ши эзар ах эзар литр, — жоп делар Саламата. — Со ала ешнар-м алхха из дапар. Декха-раш-м тIаэрца. Кхоачалг а дергда, цхьабараша тIеххоачаш-де а мег. IIсьабакъда, вай фермера доахан дика хургдолаш дерттIа гIулакх де-м деза. Ду-кхагIдарор духхьашца дахкаь да, тIанзэе царна зоотехническн бо-кхошана яххача бесса гIулакх да дойя, укх шерарчуг духхха хьал-хьахIурлуьгар цар луш йола шуьга тIалоагIача шерашца. Хьажби-кар Iа массанера дIа а ях, тхона шинне-кхьашнена духхьашца дахкаьла доахана де деза гIулак-хаш. Оаха, дукхагIчар, дийна-хьа диизза а ихеззэа а детт доахан, цIьабаграна кхоэца мара детт-ш. Iайха дIаьлча из массане кхоа-чашшу мотт хургда хьона. Хьо варг мичав дилла а тхона йисте лаьтта.

— Со ца хинча дIаэла деза оаш, — элэр Хьажбикара.

— дIаьлча доре-м цаI ма да-ран, — йоахар Саламата. — «Дилла ахларна кIалъагIартьа со?» — оал цхьанне. шоллагIчо: «Хьалха-м Iурея сарен мара мичч детгар, хIанз ма чIоагIа детт ерзаш оаш. Кхы хьа дIайистхи-ла доглоозIагрдоаьнан оал Мовлатхана.

— Валадай, фу ьынад аз хьо-га? — аьнна, хьалхьекхар Мов-латхан.

— «Хьай хьашгдале дийнахьа а бус а царна кIал ягIал, со йи-тал, хье тIайилиеце». Iа соги-ьанна кхо ди мара-м дац. Йиъсенай хьо?

— Кхы малав йистхила бесам болаш? — хьаттар бригадира Са-лимат Iохайна.

Ше масса литр аьлча ийсагIа хургда ца хоьш уйла еш ягIар Мареме. Йиз кхоачагрбий-хьог! цун Хаденеи Салиматан ийсса шура яккха. Уж-м говза дояркаш ма бий, Марем эламига бер дол-ча хана денз болх беш хьабоа-гIаш. Из-м ший кхоачархиза-рах тешшар Марем. «Хаденеи Са-лиматан фу хетаргда-хьог!?», «Хьайа, вайна яхьк яьнаеший» аргдий-хьог! цар. IIакхха фуд укхаза царна новкъа хила? «Со марта а кхыбараш соца а ийс-тичеси яхь?»

Хьажбикара юкъахьажьар Ма-рема уйлаш.

— Марем, — аьлар цо, — Iа фу оал?

— Ши эзар ах эзар, — аьлар хьал а гIетта Марема.

ЭгIара тIехьа а Мовлатхана йиста а IIаккхьалар.

— Аз фу йоаккхаргьа цу эз-рашкара? — аьнна, хьажаюкъе шод беллар цо.

— Варашш дац уж-м, доахан да, — аьнна, тIачайкар Хади. — Хьачарел толашгIа дац кхычар дараш а. ХIанз бьацага дахьаш, тоалургIда.

— Хьай безам бар дIаизъеш,— аьнна, кыг тессар Мовлатхана.

— Цо мишта изъю из, — аьн-на, цеивальар Султан — из ма-чав из яккха езар, хьо ма йий? IIхи эзар литр дIаизъерьа хьона цо. ЙоаккхалургIий хьога?

Йист а ца хуьлаш, йоаккха-лургьаш, аьнна корта оагабар Мовлатхана.

— IIаккха мел йоаккхалургьа хьога?

— Хац сона-м.

— Мегаргда хIаьта, хац аьнне дIаэлдир Хьажбикара. Ер наI хургьа вай цхьаккха тIаийца де-кхар доацаш шиг де деза фуд ца хоьш.

Даьра хургьаш-кх, — ийккхар Мовлатханара. — Кхычарел эпша-шагIа я со?

— Ой, тIаккха тхога фу де из Iа? — аьнна, Мовлатхана деккар тIаийпача а. — ийцача а бе-бар-ца из хеттаюха сатийна, хоьвалдал вела а къежа, бIарахьежар Султан.

— Мел йоаккхаргьа Iа?

— Наха йоаккхаргьа йоаккхар-гьа-кх аз а. Ши эзар дIаэлье Iа Хьажбикар.

— Из корта болаш да, — аьн-на, — дIаэлйир Хьажбикара. — Хьайола кулг Iоиэде. — Моблат-хан истола дIатIаэхача бIара а къежа сатийна аьлар: — Iа лерттIа, кхычар санна, тIулакх дойя ши эзар ешна а Iергlаш хьона уж-м. Цхьабакъда, тIера а юьлаш горолера бIараш а кхуьш-ьаш хьо леле хIама хургдац.

— Саг вала ду бIарий дIъ, ма чIоагIа бIаггалдаьлар уж. Кхы-м дIаIъаьргдалар аз уж.

Цу дийнахьа деш хувцаелар Моьлатхан. Каст-каста говзагIа болчча доярканна хаттар дош го-ра из а Хьалимат а, Маржан а, Юхадухьал а из дуьш шоашка де аьннар а дора.

— Тахан мел шура яьккхий аз? — яхаш, хозар цар учетчика-га каст-каста. Хьаьха санна ба-хьаннар а доахан балха тIара а бувлаш ар.

Иштта хувцаелу саг коллектива юкъе.

СЕРДАЛО

3-гIа оагI. 26 ноябрь. 1963 шу.

«ГУЙРА»

Н. Кобиашвили фотоэтюд.

ЛОР

Тхо цхьан палате ялх унахо ва. ХIанзле маса-сава а вIаши вайзар тхо. Цхьанне оамалаш йоаь шоалагIчоа. Цхьанне лазар ешхлеча вожаш берригаш а цун са-готдеш хул.

Чоагlа дегабувме хул унаха-хой. Шийгарча халонна кхыв-вар бекхе волаш санна дов эк-кхийта кийча хул унахо. Цхьа-вар шийгарча лазарра хало мас-сане а дIа-хьа хIана екъаш аьлча санна дорха хул. ШолагIвар, мелла чIоагIа лазаро хало йойя а, цхьаккха Iимад ца йоалийташ, шийгара хало ше лоьш хул.

Унахой оамалаш дика йовз лораша. Цудухьа, хIара уна-хочун оамалга хьежжа хул цар унахочунгара къамаьл.

Сона меттта а дацар- унахо-чуна дарбо дара говзалал совгIа, дорага цунна тоьм ба-га говзал а хила еэий. Бакъда хIанз сона хов уж шакхха а говзал цхьатарра яьа болаш, йолга. Из сона гучадаьнад ай-са ух болыше боаккхача шиа бетта.

Сона уллув улл вокхха гар Тихон Степанович. Сол кIез-зига цхьаьха венав из больниче.

— О-о-ох, о-о-ох, — хаддаяза цIогIа хулар цхьаьхарча хана Тихон Степановичга ухаш.

— Ваьа воалл.. О-о-ох.

Наб яйтацар цо цхьаьхарча хана тхога цхьаяьга а. Унэ-хоех цхьабараш эгIаэьхур, вокхар шоашта новкъа дале а садеттар.

— Мишта вай гIулакхаш Тя-хон Степанович? — беззаме хоатт лоро унахочунга. — Бий-са мишта яьккхай?

— О-о-ох.. вала воалл, Сул-тан Абуевич, — жоп ду Тихон Степановича. — Вала воалл.

— Вала цхьаьха да, — йист-хул лор. — Вала вагIап больнице воагIар, лазарах тоавала воагIа.

— Аьнна тIа трубка а отта-йийя ладувгI лоро, тIаккха пхъарс хьа а лаьце пудьсага — хьож.

— Э-э, Тихон Степанович! — лаьрхIе оал лоро. — Вай кхы а дукха ухаргда чарахье... Ма дукха а лела йисай вай тоно лацаргга хьежаш цогалаш, цхьагалаш. Лора хов Тихон Степанович чарахь болга а, цун беррига безам цу гIулакха-га латтига а.

Велакъежар отт Тихон Сте-панович юхьа тIа. Ший ерри-гача уйлашца, дерригача дега-на чарахь а ца из.

Хьаьха тоаваларгахьа вийр-зав Тихон Степанович. Цунна хиннача радикулитах мицхал миссел лазар дисалаш. Цун ер-рига уйлаш арахьа я хIанз.

— Султан Абуевич, маца воа-лийтаргда Iа со ара? —хьоа-ставалларча хоатт цо каст-каста.

— Вала хьалха да, — йист-хул лор. — Вала вагIап боль-нице воагIар, лазарах тоавала воагIа.

— Кастта, — жоп ду лоро.— Чарахьа берд санна тIоагIеи. уст санна могашш хила веза, тIатох цо.

«ГУЙРА»

Н. Кобиашвили фотоэтюд.

ДЖОН КЕННЕДИ ВЕР

Мишта вийнаь США президент

НЬЮ-ЙОРК, 22 ноябрь. (ТАСС). Ассошийтед Пресс яхача агентства корреспондента Далласера хоам бу:

США президент Кеннедии Техас яхача штата губернатор Джон Коннэлли боабе аьнна теха тоташ а кхийтча Юлийгар тахан йийлача автомобиле тІа а багІаьн Далласа цхьан центральни улицаІа уж ІаболхаваІ хана. Кхоссa тоо техай цаьна. Парех цхьа тоо президента кертах кхиттай.

Президенти губернатори геттара сиха госпитале ІабихьаР.

НЬЮ-ЙОРК, 22 ноябрь. (ТАСС). КІайча цІен пресс-секретара заместителя М. Кидлэфа Далласе (Техаса штат) корреспонденташка ІаххьайкадьЬ США президент Дж. Кеннеди вашингтонски ханах 14 сахьат даьлча (московски ханах 22 сахьат) кхелхьан, аьнна.

Вашингтоне КІайча цІен тІа Іаьрж доллар белгалдоккхачу США къаман байракох лоьхьейл.

Конституце яххача тайпара, США президенталла эттаз вице-президент Л. Джонсон.

Америка ВІашагІкхиттача Штатийн президенте санна официальни дув. биаьЬ Линдон Джонсона.

Закарпатье сомий башамий мелсечник да. Закарпатски область колхозашцен совхозашцен месачник чакхдалалехьа дІайоГІаргья 4 эзар гектар совгІа сомий бешамаш, 500 гектар совгІа комсий бешамаш, 290 гектар ягодникаш «Кленчерский» яхача совхозе дІайоГІа сомий гаьнаш кийчьера дика болх бу комсомолка Качур Еленас (сурта тІа).

ТАСС фотохроника.

ДЖОН ФИТЦДЖЕРАЛЬД КЕННЕДИ

ПІорвьяьна вола американски паччахьалхчен деятель Джон Фитцджеральд Кеннеди ваьв 1917-чу шера май бетта 29-ча дийнахьа Крукланде (Массачусетса штат). 1940-чу шера из дийца ваьлар Гарвадски университетера. 1941-ча шера сентябрь бетта дена Дж. Кеннеди ГІулахх деш хиннан США тІема-форда флоте, дуьнен шоллагІа тІом болча хана цо дакъа лъьлар Тихи океане хиннача тІемашца.

1947-ча шера дена 1953-ча шерраша США конгресса виккалий палата член хиннан из. 1953-ча шера Массачусетса штатагара сенате хержар. 1960-ча шера США демократически партегара президентала вахийта оттавир. Цу шерре а США президенталла хержар.

ЛИНДОН ДЖОНСОН

(Биографически справка).

Линдон Джонсон ваьв 1908-ча шера 27-ча августа Стонуолл яхача города юххе (Техас яха штат).

Цо дийшад хьехархой колледжеи юридически школеи. 1930—32 шерашкахь из хьехьархо хиннан Хьюстонски (Техас яха штат) гІулан школе.

Цуьл тІехьаГІа конгрессмена Р. Клебергех секретарь а Техаса штата катирхой дешашта йолча управленне директор а хиннан из.

1937-ча шера демократически партегара американски конгресса виккалий палате хорж. 1949-ча шера Техаса штатагара сенатор хул цунах, хІаьта 1953-ча шера — сенате демократий лидер.

1960-ча шера США вице-президенталла хорж Л. Джонсон.

АМЕРИКА ВІАШАГІКХИЙТТАЧА ШТАТИЙ КОМПАРТЕ ЗАЯВЛЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 23 ноябрь. (ТАСС). Берригача американцашца цхьана тхона а Іаьльмате дохкха хаьберий парижкарчий ВІашагІЬехкай Урус-Мартанерча бытовий комбинато. Дуккхача моттигашка хиннай уж бригадаш уьк тІехьхьарча хана. Дукхха а-казаш кхоачашдаьд. Дукхъоь цхьан закройшка нов. Артемина ше кхоачашдаьд пальтошн, кюстюмаши, кхъйола хІамашн тегара денна хинна 15 заказ.

Йиштта дика кхоачашдар бухара наьха хьашташ сапожникха Халисов Ахьмада, кхьчар а. Юртаьн-ка дІа а уханаш заказаш хьайдеш йолча бригадашца дика ГІулахх ду къаьхьегарашта, кхоо цар хІ. Пар таро хулийт балха-ра тІера а па воалаш энаш дар кхоачашде.

К. ВИННИК.

Керда книжкаш

Уьк деношка Нохч-ГІалгІай книжки издательство хепа а теха эрахийнад вай республикерча массехь писатела керда книжкаш. Масала, царца да: «УйІаш» яха Хь.Б. Мутиланера кердача стихай сборник, «Лоаман лаьра» яха Дж. Висиева сборник. Иштта кепа а теха книжкай тикашка дохкаш да Хь. Осмиева издьяьча «Бокххача новкъа» аьнна корта болча дувцаьрий сборник, кхоначу ГІалгІай писателя С. Нахкиева яьзьн «Вайнех сих бизза кад» яха драматическа поьма.

ЛЕОПОЛЬДВИЛЕ ХИННА КЕРДА ПРОВОКАЦИ

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ, 21 ноябрь. (ТАСС). Тахан ГІуйрийна 6 сахьат даьлча уххаза лаьцаь «Новости» яхача кепа йоазон агентства корреспондент Б. Г. Бекназаров-Юбилеев. Корпункте чуйилйкар конголезски охранка агенташ, цІаГІа мел йолча хІама кІаГІа-кхоссар цар, АПН викало дукххаза протест яьЬолашехьа а, мичча вуг а па хайташ низагІа Іаьвр-гар цар из.

Конголезски кхерамазлен службо, хоьш мадарра, хІанз ер кхоалагІа ди да. массе тайпа дипломатически бокъонаш телха а еш, советски дипломатан Б. С. Воронини Ю. Н. Мяхотимки лийча чубоахьаьжу. Уж дипломаташ низагІа машина чура ара а баьха, а йийтта а йитта, мичахьа буг а ца хайташ ІаьбигаЬ, Журналистски ПозвращкаРа хьахайиннача тайпара, советски дипломаташ чубоахьабу «Бинза» яхача мобуторча парашютистий лагере.

Цуьнца дуьзьдаенна советски посольства чІоагІа протест еннаЬ конголезски Іаьдалгга. ЦхьабахьаДа, Конго правительство хІанзалца кхы хІама хьоахадеш ши. Шуй законаца ца хиларга диллаьхьа цу ДІехьа а, ЕГІазбигаЬ конголезски реакце уж провокационни ГІулахахш дика кхетадеш бола муГІарегІара конголезашца.

(АПН).

ПАТРИОТАША НИЗАШ СОВДОАХ

«Португальски» оалаш, йолча Гвинее уьх тІехьхьарча хана патриоташа хоьл а дуьхьарІа чІоагІа-даьл шоашш колониазаторшта гергашца еча дуьхьален низаш. «Альже репюбликэн» яхача алжирски газето бева хоамах, партизанаша миняш ехха ниКъ цІенбе а буьнан юхаметтотибе а ваьна. Эмпала ахча моттигера яраьхьна португальший цхьа тІема подразделени, яьча кІийленна тІанийсьенай. 15-ден кІезигагІа воацаш вийна сагІсьаьстан захватчикех. Дукхаза йолаш Фарэнкуда районе хинна колониазаторий цхьаькха отряд миняш ехача моттига юхье а вийсьенай, патриоташа атака а ян, Цига вийнаь 50 гаргта португальски салте.

Лолам бахьан долаш лоаттабе та кьовсама перспективаш хьакхьа ше дуниаш, «Португальски» Гвинея кхьаьсташкой Къаьхьа-Бисау хиннай «Эмпала» яхача аьтто ер объединенне генеральни секретара Луис Кабрада белгалдаьккхар: «Эксплуатацеен гІайГІашТен хоадамбар духьа чІоагІа кьовсам болабабб тхь халхьо. Тхо дог тийна да духьа хоаккхгарІалара».

(АПН).

«ЭРСАША ЮХА ИРАЗАХ КХЕВИР СО»

ВІалла дага а доацаш тІадера хатар Хуссейн Кемаль Халила. Дукха хи йоацаш мара болх бе а волаваланза кхона лор ва из, каирски ихьан госпитале дарбаш дара практика дІахьоп волаш пІаьхха ВІаргаш тІаьа доаделаш цун. Деча дарбах хІама хулаш дацар. ВІаргаш цІендина довра кхерам болаш дар. Хьэттар госпиталера болх битанза из па воалаш дола даьккъаза дн.

— ТІехьадаха йиш яь! Мамогга сихагІа доазол дехьа ваха ве за дарба дайта, — хьехар дора дотташашца боьзена лорашеп.

Мичахьа вахача бакъахьь хургваІ Хуссейн Кемаль Халила, дукха хІоаттаран дагаехар профессора Яхьья инь-Гаммала ортальмологех йийша лекцеш. Цо каирски университета студенташа дувцар ВІаргашта дарбаш дара дакъе советски Иилмахошта Іалаьмате доккхий хІамаш карагІадьина хилар. Дагаехар ИІаьхьенна хулаш хинна студентий диспташ. Уж диспташ йолча хана дуккагІа бараша тІеч лерхІар малхбузен мехкашкара медицина.

Дерггар соцадир. 1961-ча шера бІаьсти Лондоне вахар лор.

— ВорхІ бутт баьккхар ца цІа, — дувл Хуссейна.

—Дукхха цІи хеза бола лораш хилар сога хьожкаш. ЦІахабаьда, массагара а сона хьхоаш хиннар цІ дар: «Дарба ца дайташ дукха гайнаь. Тхога хІама дулой тамаш я». Английски лораша хьехар дир сона: «Геттара сиха Россе гІо. Царга мара хьона дарба дулойн тамаш я». Цар хьехаш хьа а йийца цу шерехьа а гурахьа Одессе кхаьчар со, Шу-гаргга ха яьккхар аз Ферлатова Шерахча бІаргий лазарий Институте дарба дайташ. Цунах хиннар ишта да: бІаргаш тоаденнад, со юха а сай болх беш ва.

Каира цхьан центральни улицаГІа — Эль-Гейше уллача лора Хуссейн Кемаль Халила шиГ доаклахьарча клинике хилар тха из кхамаьл. Лора кабинета дийла Іаттача корех дІайхача феша цхьана хьачуучаьн хьахозар малхбоалехьарча йоккхача' города ГІар-тата. Унахоп тІаийбеча цІа-ГІа лувш хоз дарбашка бахька мах. ЧІоагІа тоадаьна да Хуссейна ВІаргаш.

— Сиха-м вац хьо? — хетт цо. — Аз-м хІанз а керттердар ДІа мича ашнад хьога: Одессе сайна дарба дайтарал сонна-гІа, пу хана аз айса -а Іомаййр прессора Филатова кийчьяьча тханеви терапе методаца дарбаш дара дакъа хІанза бан аьнна — бараша дика кийчьь квартираш хьахьай.

Дуьхьаг1а дола чуйе цІенош вайцина хьалду паччахьалхенго хьахеначуа аччан чотах. Цьа-бакъда, ГІулахх сихагІа пелийтар ГІулахх цІенош хьалдева дуьхьагІа юкъеозанза дарггар кхъегарашкой шоай аччча. Из ГІулахх ишта леладаре тІахьех соахка КПСС Центральни Комитетон Министрий Советон «Чуйе цІенош индивидуальни кооперативни наькъаца хьалдара хьакъехьа» ГІаийцача соцамо.

Бахаро ше хьахьекхар хІанзара дика кийчьь чуйе цІенош паччахьалхчен кредита новкъостталца цІенош хьалдева кооперативай низашца хьалдарга- довланза дарг ца хилар.

Чуйе цІенош хьалду кооперации дегІаЬоалаяра хьакъехьара соцам арабаьнна цхьа шу соагІа ха я. Цхьабакъда, хІанз ала йиш йолаш да чуйе цІенош хьалду кооперации Нохч-ГІалгІай АССР-е лерттІа дегІаенаяц аьнна. Материальни-техникин а, а гІиллакхаш лоаш хьалъяра база а йоллаше-хьа, ерригаш а Грозне йІашагІъелларашш кхоъ кооперативе ма яц, хІаьта республика вокх городашца цхьаькха а яц.

Чуйе цІенош хьалдара кооперации кІезига дегІаоацар дикка доккхача дакъе керда гІулахх вІашТехьдакхкхара дош чоалхане хиларца, хІаьта керттерча дакъе чуйена цІеной кооперацие ин юкъе хьалъяргахой чуоэара деш эшишш клуб. 25 зара дешашца болх ца хиларца дувзанна да.

Кооперативни наькъаца чуйе цІенош хьалдара дешага хьожаш хила еза партийни советски органаш. Цун дукхагІа терхо е еза хьал кепа йоазонан ерригача общественностон. Кхъьхегарамхой ДІаххетабе беза чуйе цІенош хьалдева кооперативай членаша паччахьалхчено йоккхий льготаш луш хиларх. Кооперативе чуйе цІенош хьалдара доладалехьа дерригга а ДІадала деза ехча цІеной семгіи маьхах шовзткъа процент мара дац, хІаьта вож иоцеиста кхоВткъа процент паччахьалхчено юкалдур ду иттаьнза. Чуйе цІенош хьалду кооперации паччахьалхчен предприятешта нийсса лоарлаш я, хІаьта царна хІанз делаш долча оптоаш маьхех ГІишлой материалаш а ген. Цо ит процент хозЬу цхьа квадратна метр чуйе моттиг хьакъьярга ДІабода мах. Чуйе цІенош хьалдева кооперативашта чуйе цІенош хьалде декхарйна а ГІишлош ю подрядни организацеи паччахьалхен планах а паччахьалхкеха хошца. Дукххача яхача заьхьа лоацаш чакхдалар заведующе Іаьдалгга «Лакха лоаттаде болхлочун сиГ» яха кьамаьл. Колхозхочо Загладас, болхлочо Леонова ІаДолаДаь сиГ дола ГІулахх хьалдара лаьрхІар совхоза болхлоца. Дукхаза денза-рин ТайийнаР шоашта болхлоцъ, хІаьта ух сийленца кхоачашде а лаьрхІар цар.

Каст-каста ДІакхуучь библиотеке тайп-тайпара темаех йола сайрешеш. А. М. Горький, В. В. Маяковски, Ленина деношка кетаЬьла литературни сайреншка дукхха нах гулбелар. Ишерски цхьайтта шерачча школа эрсий мотти литературеи хьехача нов. Смирновас писателий вахарах, деятельностах дийцар, цул тТехьаГІа иттлагІча класса деШархоша «Буревестник», «Лъчах дола ялли», «Нана» яхача романа тІара, «Хорошо», «В. И. Ленин» яхача поэма тІаьра дукха доахьош дагахьа дийнар. ЧІоагІа сакъердаме чакхъььалхар беташта лаьрхІа утре и н и ч. 3-4-чеи классай дешархоп бар утренинке дахьа лаьцаеш. Утренинке ДІайоллялаьхьа нов. «Хьуна или яхача Жуковски балета тІара фрагменташ; 10.00 — «Машар массанена беза» — концерт; 19.00— «Кемкен мазхара даьлен» — радиоспектакль; 19.55 — нохч-ГІалгІай шарашца; 20.30 — «Вокача» яха Зуппе оперетта;

23.20 — Сакъердаме муэмаш яха концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — киножурнал; 12.10 — «Евгений Онегин» яха художественни фильм (телеверителий заявкех); 18.20 — передачай программа; 18.25 — телевизионни кердалларш (нохчий-кхачий); 18.40 — ЮПСС ШК декабрехь Пленумца яьккъа долхаш. Урус-Мартановски производственни управленне партюома секретара къамаьл; 18.55— киножурнал; 19.05 — концерт; 19.45 — «Техниката тІеэдика ремонт» Наурски производственни управленне репортаж; 19,55 — Халхьаьрг барт тайнача дезале электроприбор яхача заводера репортаж (нохчий меттанаь); 20.05 — «Ялло, пожар!» яха кинофельетон; 20.15 — англиЙски меттала урок; 20.45 — передачай программа; 20.50 — «Беседа» яха а цІенкаштта а» яха художественни фильм,

Город Грозне, Тамански улица 58, яхаш волча гражданина Симонов Леонид Васильевича суде деиад город Грозне, Ревполюце пр., 4, кв, 33 ахаш йола Симонова Надежда Васильевна ше биттарах дола дош.

Дош дуьзьдарга город Грознера, Заводской районе халхьа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Щека фронтовой улица, 15, Телефонаш: редактора зам.— 2-07-01; бехьтохкама секретара— 2-45-48, партийни вакерн, экономикан, письмойн отделий — 2-25-72;

АДРЕС РЕДАКЦИЙ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72;

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Республике проспект,

Типография ин-ва «Грозненский рабочий» проспект Республики,

СФ02251, Заказ № 3254.

ДИКАГІЧАРНА—СИЙЛЕН ГРАМОТАШ

Республиканскин профтехобразование управленне дешара заведений боллохІи лешархой» яхтива собрани хилар ухх деношка Грознерча В. И. Ленина цІерахча культура ШагІа.

Управленне начальника нов. Решетникова собрани хьа а йийлар, ше доашца дахьа кьамаьла юкъе профтехобразование система эргакхкхар 1962—63 дешара шера чакхдалар белгал а дьякхкхар. Духхьал 1962 шера 3500 сар ваьхьа коммунистически кхьаьсташца бахьан долаш доаттабеча кхъосама юкъе. Царех дукхханешь якхча а яьккхай из сий дола цІи.

Собране ТІайийар 1963 шерара паччахьалхчен производственни план хаьал хьаьха кхоачашьарах дола дехьарш.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо «Профтехобразование заслужени мастер» яха цІи енна мастера В. В. Фидимонова (ТУ-3), В. Н. Должикова (ТУ-2). «Профтехобразование заслуженни хьехархо» яха цІи енна ин. Т. Г. Ануфриевана, А. К. Горковенкона.

В. ТЕРНОВ.

ГАЗЕТ ДЕШАРИЙ ТЕРКАМГА!

«Сердало» газета хІанз а 1964-ча шера подписка ешар а «Союзпечать».

Подписка ю бувзама еррига-ча уьлашеи отделенешеи а, хІаьта иштта подписчикаша болх бечча моттигашкарча общественни уполномоченнеша а.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

Ладувгlа

6.30 — Юрта боазама болхлошта передача (эрсий меттала); 6.45 — ашарш; 6.50 — хоамашн передачай программин; 7.10 — «Грозненский рабочий». — «Комсомольское племя» газетин обзор; 8.20 — «Сердало» газета оагІонаш тІара; 8.30 — ашарш; 8.45 — пионерлистан хьехаршкашцен передача (гІалгІай меттала); 16.00 — передачай программа; 16.05 — «Дуьнен гонаька муьзыкальни никъ бара» концерт. 16.30 — «Сердало» газетан (гІалгІай меттала); 16.45 — кагирхоша передача (гІалгІай меттала); 17.00 — Пленума нъка долхаш. Москвера трансляцин: 17.20 — инструментальни музыка. Москвера трансляцин. 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «Хьона ихе хьо кожьаст ваь» яха очерк (нохчий меттала); 18.28 — «Ашарша ашарш» яха концерт.

УКВ: 9.00 — «Тхо — коммунисташ» яхача илле концерт; 9.30 — «Хьуна или яхача Жуковски балета тІара фрагменташ; 10.00 — «Машар массанена беза» — концерт; 19.00— «Кемкен мазхара даьлен» — радиоспектакль; 19.55 — нохч-ГІалгІай шарашца; 20.30 — «Вокача» яха Зуппе оперетта;

23.20 — Сакъердаме муэмаш яха концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — киножурнал; 12.10 — «Евгений Онегин» яха художественни фильм (телеверителий заявкех); 18.20 — передачай программа; 18.25 — телевизионни кердалларш (нохчий-кхачий); 18.40 — ЮПСС ШК декабрехь Пленумца яьккъа долхаш. Урус-Мартановски производственни управленне партюома секретара къамаьл; 18.55— киножурнал; 19.05 — концерт; 19.45 — «Техниката тІеэдика ремонт» Наурски производственни управленне репортаж; 19,55 — Халхьаьрг барт тайнача дезале электроприбор яхача заводера репортаж (нохчий меттанаь); 20.05 — «Ялло, пожар!» яха кинофельетон; 20.15 — англиЙски меттала урок; 20.45 — передачай программа; 20.50 — «Беседа» яха а цІенкаштта а» яха художественни фильм,

Шахматаш

Ринтеяьлар республике шахматех ловзара хьалхара мотти кхъхара яьх. Ши бухгарга ха я из турнир ІІаьхьо, цьхабаьккъа, республика чемпион гучаваларзар. Фу баьхьан хиннаЬ? Этгара ловзара лидерстео ДІалальар мастерала кандидат волча В. Слепова. Цунна ах очко тІехьа мара воацаш ловзаш вар Дорошкевич. Дика лайбар В. Слепов хьалхара разряд йолча В. Мостовойца. Ловзаре шьежаштта хеталора В. Слепов котвагІча, ашна. ЦьхабакъьІа, Мостовой чІоагІа дузьалъэттар. Цудухьа цхьаккхосот да воалаш чакхдалар ловзар. Цу хьанна шиГ тадьа ДІа а йоаккхийташ нов. Дорошкевич кот а воалаш, чакхдалар С. Кастарновца дь ловзар. Иштта шийтта очекех итт-итт очек а яьккха «Гипрогроэнефтаи инженерашца В. Слеповен В. Дорошкевица ловзаш шоайла йийкъар 1-ГІеи 2-ГІеи мотти гаш. Цул совгІа ре-публика чемпиона цІи яьккхар дуьхьа цьхьаькха а йиъ партех дарташ матч хургьа цу шиине.

Турнире шоайлаГІа мотти яьккхар хьехаршкашца кандидат волча Д. Бергина (8 очек). Дика лайбар «Гипрогроэнефта» инженер В. Сергеев (7,5 очек а яьккха 4-ГІа мотти елар цунна). Турнире тодаш болчаш лайбар яьхьа эгаза. ГІаза хьоаГІа волча доахьашца пединститута студент Х.-М. Ошаев (7 очек яьккхар цо). Цу шина а шахматиста мастерала кандидаташ хила бокъо яьккхар. Дукхха сахьаьрганера ловзар хиннаЬ. Нохч-ГІалгІайчен шахматистий говзал хІара шера дагахь лаккхулуга.

А. БОГДАНОВ,
шахматех ловзара мастерала кандидат.